

KORKU FİLMİ İZLEME NEDENLERİNE İLİŞKİN AMPİRİK ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK BİR ANALİZİ (Araştırma Makalesi)

Hacer AKER (*)

Öz

Bu çalışmada, korku filmi izleme nedenlerini/deneyimlerini sorunsallaştıran alanyazına odaklanılmış ve mevcut yazın üzerinden sistematik bir analiz amaçlanmıştır. Bunun için de Google Scholar ve PsycInfo veri tabanlarında ‘horror films’ kelimesi taratılarak elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Verilere erişilirken iki dâhil etme kriteri belirlenmiştir: Çalışmanın İngilizce dilinde ve hakemli dergilerde yayınlanmış olması ve başlığının ‘horror films’i içermesi. Korku türü dışındaki film türlerine maruz kalmayı ölçen çalışmalar ise araştırmadan dışlanmıştır. Mevcut kriterler üzerinden toplam 42 çalışma analize dâhil edilmiş; temel bulgular, korku filmi izlemeyi neden sevdiğimiz, korkunun neden çekici geldiği, korku filmi tercihi ve bundan alınan zevk ile kişilik tipleri, cinsiyet farklılıkları ve diğer bireysel farklılıklar arasında ilişki olup olmadığı, korku filmi izlerken korku duygumuzun nasıl geliştiği, açığa çıkan bu duyguyla nasıl başa çıktığımız, korku filmi izlemenin psikolojik ve duygusal sonuçlarının neler olduğu ve korku filmine maruz kalmakla ileri derecede meraklı olmak arasında bir ilişkiden söz etmenin mümkün olup olmadığı sorularına yanıt sunması bakımından on bir parametre üzerinden kategorize edilmiştir: Kaosu kontrol etmek, benlik saygısı ve şaşırtıcı çözümler, cinsellik ve ceza konusundaki tutumlar, duygulanım ihtiyacı, hayal kurma eğilimi, maruz kalma stratejisi, bitiş türü tercihi, spoiler etkisi, cinsiyet değişkeni, film bitiminde yaşanan kalıcı hasarlar. Genel olarak değerlendirildiğinde korku filmi izleme psikolojisi üzerine yürütülen ampirik çalışmaların yalnızca psikoloji, psikoterapi, iletişim çalışmaları, geliştirme çalışmaları, klinik psikoloji ve medya çalışmalarıyla ilişkili olarak değil, aynı zamanda bu disiplinler arasında kurulan eklektik bağla geliştirildiği söylenebilir. Konuyla ilgili sınırlı araştırma göz önüne alındığında bu analiz, mevcut bilgi durumunu özetlemenin ve gelecekteki araştırmalar için yönergeler geliştirmenin bir yolu olarak görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Korku, Korku filmleri, Literatür taraması, Sistematik analiz.

*) Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, Sinema Ana Bilim Dalı, (e-posta: haceraaker@selcuk.edu.tr), ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0344-5350>

A Systematic Analysis of Empirical Studies in the Reasons for Watching Horror Movie

Abstract

This study focuses on the literature that problematizes the reasons/experiences of watching horror movies, and presents a systematic analysis of the existing literature. The study used the data obtained by scanning the word 'horror films' in the Google Scholar and PsycInfo databases. Two inclusion criteria were determined when accessing the data: First, the study's title included horror movies. Second, the study was published in English in peer-reviewed journals. Studies measuring exposure to non-horror film genres were excluded from the research. A total of 42 studies were included in the analysis based on the existing criteria. The research questions sought to be answered in the study were developed as follows: Why do we like watching horror movies? Why is fear attractive? Is there a relationship between preference and enjoyment of horror movies and personality types, gender differences, and other individual differences? How do we develop our sense of fear while watching a horror movie? How do we deal with this emerging emotion? What are the psychological and emotional consequences of watching horror movies? Is it possible to talk about a relationship between being exposed to horror movies and being extremely curious? The answers were made visible over 9 categories: Controlling chaos, self-esteem and surprising solutions, sexuality, and punishment, attitudes that need emotion, tendency to daydream, exposure strategy, choice of ending type, spoiler effect, gender variable, and permanent damage at the end of the movie. From a general point of view, empirical studies on the psychology of watching horror movies show that this is possible not only with psychology, psychotherapy, communication studies, developmental studies, clinical psychology, and media studies but also with the eclectic bond established between disciplines. Given the limited research on the subject, this analysis can be seen to summarize the current state of knowledge and develop guidelines for future research.

Keywords: Horror, Horror movies, Literature review, Systematic analysis.

1. Giriş

1985-2013 yılları arasında ülkemizde sinema alanında tamamlanan lisansüstü tezleri (n=199) bibliyometrik analizle inceleyen İnceoğlu (2014a) çalışmasında şu bulguları not ediyor: Tezlerin 117'si Türk filmleri ile ilgili ve sadece 12'si izleyici merkezli. Aynı yazar tarafından yürütülen bir diğer çalışma ise 2002-2011 yılları arasında akademik dergilerde yayınlanan sinema makalelerini (n=178) örnekleme alıyor ve ulaştığı bulgular itibariyle de yönetsel eğilimler açısından sorunlu bir yerde durduğumuza dikkat çekiyor. Yazar ayrıca sinema tarihi araştırmalarında gözlemlendiği sınırlılığı ihmal edilmiş bir alan olarak işaretliyor (İnceoğlu, 2014b). Koç tarafından yürütülen ve 260 doktora tezinin (2010-2020) incelendiği çalışmada da görüyoruz ki sonuç değişmiyor. Dahası film çözümlemeleri üzerine olan tezlerin neredeyse yarısında metodolojik sürecin işletilmediği, bazı çalışmalarda ise doktora tezinin epistemolojik yaklaşımlarını oluşturan teorilerden veri

analiz tekniği ya da yöntem olarak bahsedildiği görülüyor. Yazara göre bu durum, diğer disiplinlerden gelebilecek iletişim alanının bir disiplin olmadığını yönündeki iddialara açık kapı bırakabilir (Koç, 2021).

Söz konusu üç araştırmann ulaştığı bulgular itibariyle üzerinde uzlaştığı temel bir nokta var: Akademik sinema çalışmalarına ilgi 2000’li yıllarda yoğunlaştı ve bu, aynı yıllarda sinema sektöründe yaşanan canlanmayla ilişkili olabilir.

Benzer bir çıkarımın sinemanın bir alt dalı olan korku türü için de söz konusu edilebileceğini söyleyebiliriz. Özpay’ın bir yıl arayla yaptığı iki çalışma söz konusu tespiti yapabilme olanağı sunuyor. Yazar ilk çalışmasında, korku türünün popülerliğini dönemler üzerinden düşünüyor ve Türkiye’nin değişen siyasi iklimine paralel 2000’leri bir kırılma hattı olarak sorunsalının merkezine alıyor. “Daha öncesinde naif denemeler olsa da” diyor Özpay, izleyici bu türe ilgisizdi. Batı taklitçi denemeler ne zaman Türk-İslam kültürünün unsurlarıyla melezleşti/yerelleşti, işte o zaman seyirciyi yakaladı. Özpay’ın muhafazakâr doktrinin ideolojik izdüşümleri ile korku türünün anlatsal kodları arasında kurduğu eklettik bağ, korku sinemasının aldığı konumun ideolojik olarak bir manipülasyona uğradığına değilse de ideolojik fırsatçı bir değişime tabi olduğuna dair kesinleşmiş kanyı paylaşıyor. Yazara göre en temel korkuları besleyen dinamik varoluşsal sancılar ve dahi korku türünü, inanç sistemleri ve dini referanslardan bağımsız düşünmek mümkün değil. Yine de bunun yazar tarafından korku türünün önündeki engelleri aşmak anlamında olumlandığını söyleyebiliriz (Özpay, 2019).

Aynı yazarın Türkiye’de korku sineması literatürü üzerine betimleyici bulgulardan hareketle kaleme aldığı bir diğer çalışması da yukarıda ana hatlarıyla paylaşılan sonuçları destekleyen argümanlarla örülü. Toplam 144 korku yazınının örnekleme alındığı yazıda, mevcut sorunsala ilginin özellikle 1990’lı yıllarda arttığı, bunun teknolojik gelişmelerle ilişkili olduğu kadar 2000’li yıllar sonrası muhafazakâr ideolojinin iktidara gelmesi ve gündelik yaşam içinde muhafazakâr pratiklerin daha fazla yer bulmasıyla açıklanabileceği belirtiliyor (Özpay, 2020). Söz konusu iki çalışmada da korku türüne ait akademik yazın ve akademik yazına konu olan sinema filmlerindeki artışa odaklanılıyor ve bu artış, Türkiye’nin siyasal/toplumsal/kültürel iklimi üzerinden anlamlandırılmaya çalışılıyor. Elde edilen bulgular itibariyle de Türk seyircisinin yerel/dini/kültürel motifleri kullanarak üretilen sinemasal anlatılara ilgi gösterdiği ortaya koyuluyor.

Türkiye’de korku filmleri üzerine yazılan lisansüstü çalışmaları inceleyen Aker ise “ne”yin “nasıl” sorunsallaştırıldığını sadece nominal çıktılarla değil niteliksel argümanlarla da inceliyor; “ne sıklıkla korku filmleri izliyoruz” sorusu kadar “neden korku filmleri izlemeyi seviyoruz” sorusunun ne bu çalışmalarda ne de Türkiye’de üretilen diğer akademik yazında tartışılmadığına/konu edilmediğine yönelik bulguları paylaşıyor. Çalışmada en genel ifadeyle, akademik sinema çalışmaları üzerine yürütülen analizlerde izleyici odaklı çalışmaların genel popülasyon içinde küçük bir kümeyi temsil ettiği, korku türünde ise bu yönlü bir sorunsallaştırmaya (bir çalışma hariç) gidilmediği iddia ediliyor (Aker, 2021a; 2021b).

Aker'in işaretlediği eksikliği referans noktası olarak alan bu çalışma, korku filmi izlemeyi neden sevdiğimiz üzerine düşünmeyi ve mevcut sorunsala ilişkin ampirik literatürün bir sentezini sunmayı amaçlıyor. Google Scholar ve PsycInfo veri tabanlarında 'horror films' kelimesi taratılarak elde edilen verilerden hareketle yürütülen analiz, korku film tercihi üzerindeki kültürel etkilerin ve onları destekleyebilecek bireysel farklılıkların anlaşılmasına yönelik araştırmaların sınırlılığını dillendiren satırlarla sonlanıyor.

2. Yöntem: Sistemik Analiz

Sistemik bir inceleme, belirli bir konu ve tasarımla ilgili tüm olası çalışmaları toplar, sonuçlarını gözden geçirir ve analiz eder. Sistemik inceleme sürecinde, çalışmaların kalitesi değerlendirilir ve araştırma sonuçları temelinde analizler yapılır. Eş deyişle sistemik bir inceleme, belirli bir araştırma sorusuna, o soruyla ilgili tüm mevcut çalışmaları toplayarak ve sonuçlarını gözden geçirip analiz ederek yanıtları bulmak için nesnel, tekrarlanabilir bir yöntemdir. Çalışmada metodolojik süreç şöyle işletilmiştir:

2.1. Dâhil etme kriterleri

Arama kriteri: "Horror films"

Sonuç: Onaylanmış araçlarla değerlendirilen korku film izleme nedenleri

Hakemli dergilerde yayınlanan ve tam metni İngilizce olan çalışmalar

2.2. Dışlama kriterleri

Korku türü dışında diğer film türlerine maruz kalmayı ölçen çalışmalar

2.3. Arama stratejisi

Google Scholar ve PsycInfo Ekim 2021'de sistemik olarak tarandı.

2.4. Veri çıkarma

Otomatik veri tabanı aramalarından elde edilen tüm çalışmalar, referans yönetim yazılımı kullanılarak derlendi. Kopyalar silindikten sonra, çalışmaların uygunluk kriterlerini karşıladığından emin olmak için tarama yapıldı. Araştırma sorularıyla ilgili temel bilgiler, çalışmaların karşılaştırmasına ve sentezine yardımcı olmak için sistemik olarak çıkarıldı.

2.5. Araştırmanın Etiği

Bu araştırmanın her aşamasında bilimsel araştırmanın tüm kurallarına uyulmuştur. Çalışma içerisinde yer almakta olan tüm atıflara doğru ve eksiksiz bir şekilde hem metin hem de kaynakça içerisinde yer verilmiştir.

3. Bulgular

Literatür taraması, veri tabanından 567 makale verdi. 116 kopya çıkarıldıktan sonra, 451 benzersiz makalenin 307'si başlıktaki taramadan çıkarıldı. Kalan 144 makale özette tarandı, 62'si çıkarıldı ve 82 makale kaldı. Tam metin okunduğunda, 40 makalenin uygun olmadığı bulundu. Sonuç olarak, toplam 42 makale incelemeye alındı.

Çalışmaların temel bulguları, korku filmi izleme nedenleri ve bu filmlerden neden zevk alındığı sorularına yanıt sunması bakımından on bir alanında sınıflandırıldı: Kaosu kontrol etmek, benlik saygısı ve şaşırtıcı çözümler, cinsellik ve ceza konusundaki tutumlar, duygulanım ihtiyacı, hayal kurma eğilimi, maruz kalma stratejisi, bitiş türü tercihi, spoiler etkisi, cinsiyet değişkeni, film bitiminde yaşanan kalıcı hasarlar.

3.1. Kaosu Kontrol Etmek

Yunanca phryke'den (titreme) türeyen korku, “şok edici görsel uyarana kendiliğinden tepki” (Ceirus, 2015), “terör ve tiksinti bileşimi” “kötülük ve korkutucuyu kavramsallaştırmanın, şekillendirmenin ve onlarla başa çıkmanın yolu” (Kawin, 2012), “aynı anda hem iğrenç hem de büyüleyici olanla yüzleşme” (Stone, 2016) ya da “tavan arasındaki deli kadın” (Marriott, 2012) olarak tanımlanıyor. Ego tarafından bastırılan cinsel kimliğin bir ifadesi (Freud, 1979) olarak da korku, persona ve gölge arketipleri gibi evrensel düzeyde paylaşılan motifler şeklinde de karşımıza çıkıyor. Kurgusal ortamlarda ortaya çıkan dehşeti izleme arzumuz, bu nedenle, muhtemelen kaosu kontrol etmek ve korkuların üstesinden gelmek için temel psikolojik ihtiyaçlardan kaynaklanıyor gibi görünüyor. İlk çalışmalar da sözü edilen tahmini destekliyor.

Korkudan neden zevk aldığımızla ilişkin 1975 tarihli ilk çalışma Zillmann, Hay ve Bryant imzalı. Çocuklara gerilim açısından değişen çizgi filmleri gösteren ve katılımcıların yüz ifadelerini, fizyolojik uyarılmalarını ve bilişsel tepkilerini ölçen yazarlar, gerilim arttıkça film beğenisinin arttığını görüyor ve özellikle tehdit aşıldığında seyircinin aldığı hazzın doruk noktaya ulaştığını bulguluyor (Zillmann, Hay ve Bryant, 1975). Ayrıca kahraman için olumlu ve düşman için kötü bir sonucun, bir filmde memnuniyetin anahtar belirleyicileri olduğu söyleniyor (Zillmann, 1980; 1996). Tamborini ve Stiff ise korku filmlerine maruz kalmanın öncüllerini ve çekiciliğini belirlemek için denek grubuna *Halloween*'i izletiyor. Ardından gruba, korku filmlerini sevmek için belirli nedenlerin yanı sıra çeşitli bireysel farklılık değişkenlerinin ölçümlerini içeren bir anket uygulanıyor. Yapısal eşitlik analizi sonrası elde edilen bulgular, korku filmlerinin çekiciliğindeki üç önemli faktörü görünür kılıyor: İzleyicinin genellikle bu filmlerde sağlanan tatmin edici çözümleri deneyimleme arzusu, izleyicinin bu filmlerde sıklıkla yer alan yıkımı görme arzusu ve izleyici üyelerinin heyecan arayan kişilik özellikleri (Tamborini ve Stiff, 1987).

Yürütülen bir dizi çalışma empati yeteneği yüksek bireylerin, filmlerdeki tehlide başarılı bir çözüm bulunmasına bakılmaksızın, olumsuz duygulanım ifade edeceklerini gösteriyor (Zillmann vd., 1986; Hoffner ve Cantor, 1991; Sparks, 1991). Tamborini'ye

göre ise korku izleme eylemi, çözünürlüğü ne olursa olsun bize bir heyecan sağlıyor ve bu nedenle korku filmi izlemeyi seviyoruz (Tamborini, 1991). Berlyne'nin (1967, s. 48) önerdiği gibi, "zevкли bir uyarılma deneyimi, bizi bu uyarılma düzeyini sürdürmek için izlemeye devam etmeye motive ediyor." Ayrıca dehşetten keyif almanın çözümünün varlığından etkilenmeyebileceğine ve çözülmemiş dehşetin çözülmüş korku kadar eğlenceli olarak algılandığına dair kanıtlar da var (Hoffner ve Cantor, 1991). Beri yandan eğlencenin filmlerde yıkım, heyecan ve öngörülemesizliğin varlığıyla ilişkili olduğunu (Sparks, 1986; Tamborini, Tamborini, Stiff, ve Zillmann, 1987; Tamborini ve Stiff, 1987) ve kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı temel alınarak, korku filmlerinden zevk almanın seyircinin özel uyarılma ihtiyaçları ve doyuma ulaştıktan sonra elde ettikleri tatmin tarafından belirlendiğini düşünenler de (Katz, Blumler ve Gurevitch, 1973; Palmgreen, 1984).

Dahası, korku filmleri üzerine yapılan bir dizi medya-etki araştırması, korkutucu filmlerin cazibesini anlamamıza önemli ölçüde katkıda bulunuyor. Bu tür çalışmalar genellikle, fizyolojik uyarılmanın korku eğlencesinde anahtar bir rol oynayabileceğini öne sürüyor (Hoffner ve Levine, 2005; Martin, 2019). Carroll (2003), korku izleyicileri, doğası gereği sıkıntılı ve nahoş olan şeyden nasıl zevk alabilir diye soruyor. Elde ettiği bulgular arasında duyu arayışı, empati, zihin teorisi, duygulanım ihtiyacı, kişilik özellikleri, yaş ve cinsiyet var. Ergenlerin korku filmlerini izlemek için bildirdiği dört motivasyonu kan izleme, heyecan izleme, bağımsız izleme ve problem izleme şeklinde tanımlayan Johnston, kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı temelinde, izleme motivasyonlarının korku filmlerine verilen tepkilerin yordayıcıları olduğunu ileri sürüyor. Zillmann'ın medya etkilerinin uyarılma-aktarım modelini, hangi koşullar altında izlemenin yarattığı uyarılmanın olumlu ya da olumsuz duygulanımlara aktarıldığını tahmin etmek için genişletmeyi amaçlayan yazar, korku, empati ve heyecan arayışının eğilimsel özelliklerinin farklı izleme motivasyonlarıyla ilişkili olduğu ve dört farklı ergen izleyici türü için izlemeyle ilgili bir kişilik profili sağladığını bulguluyor. Yazara göre, dört izleme motivasyonu, izleyicilerin korku filmlerine yönelik bilişsel ve duygusal tepkilerinin yanı sıra izleyicilerin bu filmlerdeki katiller veya kurbanlarla özdeşleşme eğilimleriyle de ilgili (Johnston, 1995).

Diğer yandan korku tüketiminin, bastırılmış arzularla kararsız bir yüzleşme (Schneider, 2004), normatif davranışın sosyal gösterimi için bir bağlam (Zillmann 1996; Weaver, 2011), yapay olarak uyarılma yoluyla kendi kendini uyarmanın bir biçimi (Zuckerman, 1979; Menninghaus, Wagner, Hanich, Wassiliwizky, Jacobsen ve Koelsch, 2017) veya bir tür iyi huylu mazoşizm (Rozin, Guillot, Fincher, Rozin ve Tsukayama, 2013) olduğundan şüpheleniliyor. Ek olarak, araştırmacılar bu tür heyecan arayan davranış biçimlerini anlamak için ekstrem sporlarla ilgili fenomenle ilgileniyorlar (Brymer, Feletti, Monasterio ve Schweitzer, 2020).

3.2. Benlik Saygısı ve Şaşırtıcı Çözümler

Gizemli eğlencenin belirleyicilerini araştıran Knobloch-Westerwick ve Keplinger de iki şüphelinin suça karışması ile ilgili farklı belirsizlik seviyeleri üretmek ve farklı çözüm

türleri oluşturmak için korku türündeki kısa bir hikâyeyi manipüle ediyorlar. Katılımcıların (n=84) tepkileri ve zevkleri, gizem gelişimini okuduktan ve gizem çözümünden sonra anketler aracılığıyla tespit ediliyor. Ayrıca kişilik değerlendirmeleri yapılıyor. Sonuçlar, katılımcıların suçlu hakkında oldukça kararsız olduklarında ve yüksek düzeyde merak yaşadıklarında, gizemli versiyondan alınan zevkin daha yüksek olduğunu gösteriyor. Şüpheleri doğrulanan katılımcılar, yüksek benlik saygısı olan kişiler tarafından hoş karşılanmıyor. Ek olarak düşük benlik saygısına sahip katılımcılar da şaşırtıcı bir çözümden hoşlanmıyorlar (Knobloch-Westerwick ve Keplinger, 2006). Bazı araştırmalar ise belirli kişilik tiplerinin ve bireylerin tatmin için korku veya şiddet içeren materyaller arayabileceğini, ancak materyalin kendisinin bu memnuniyeti her zaman sağlamayabileceğini öne sürüyor. Örneğin, sansasyon arayışı, sözlü saldırganlık ve tartışma kültürüne olan yatkınlığın, korku ve şiddet içeren filmlerden zevk alma ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunuyor. Ancak bunlar, korku/şiddet içerikli filmleri sevmenin tutarlı yordayıcıları değil (Greene ve Krmar, 2005).

3.3. Cinsellik ve Ceza Konusundaki Tutumlar

Ergenlerin cinsellik ve ceza konusundaki tutumlarının, korku filmlerinden keyif alma oynadığı rolü incelemek için bir araştırma yapan Oliver, 96 lise öğrencisi örnekleme-sinden hareketle serbest cinsel tutumlar ve düşük cezalandırma seviyeleri ile korkutucu filmlerden daha fazla zevk alma arasında anlamlı bir ilişki saptıyor. Yazara göre, kadınların cinselliğine yönelik geleneksel tutumları izleme motivasyonlarını negatif yönde etkiliyor. Oliver şunları not ediyor: Bir tehdit çözüldüğünde, olumsuz duygumuz coşkuya dönüşüyor ve gerilim sona eriyor. Teorinin hayati yönü, eğlencenin korku filmine maruz kalma sırasında oluşan olumsuz etkinin derecesinden ve tehdidin çözümlenmesinden kaynaklanan olumlu etki/tepki ile ilintili olduğu yönünde. İddiaya göre, şüphe yoksa ve dolayısıyla ne olacağına dair tam bir kesinlik varsa, gerilim yerini korkuya bırakıyor (Oliver, 1993a). İzleyicilerin sansürlenmemiş korku filmlerine verdiği tepkilere cinsel tasvirlerin katkılarını sorunsallaştıran bir diğer çalışmada ise aynı yazar, deneklerden, kurbanın cinsiyetini ve tasvirdeki cinselliği değiştiren bir korku filminin 10 dakikalık videosunu derecelendirmelerini istiyor. Bulgular, özellikle erkek ve cinsel serbestlik ölçütlerinde daha yüksek puan alan denekler arasında, cinsel tasvirlerin korku filminden alınan zevki artırdığını ortaya koyuyor. Eş deyişle film, erkek denekler için korkutucu olma özelliğini cinsel tasvirler dolayısıyla artırıyor (Oliver, 1993b).

3.4. Duygulanım İhtiyacı

Bir drama veya korku filminin düzenli gösterimine katılan sinemaseverlerle ilgili saha çalışmasını tartışan Bartsch, Appel ve Storch (2010) duygulanım ihtiyacı yüksek bireylerin daha yüksek düzeyde olumsuz ve ikircikli duygular yaşadığını ve duygularını meta-duygular düzeyinde daha olumlu değerlendirdiğini ortaya koyuyorlar. Bir uyarıcıya verilen duygusal tepkileri, o uyarıcıda yer alan belirli ipuçlarına yönelik önceki duygulanım

temelinde tahmin eden biliş ve duygulanım teorileri üzerinden bireylerin korku filmlerine yönelik korku ve zevk tepkilerini değerlendiren Neuendorf ve Sparks (1988) ise yaşanan kaygı ve korku ipuçlarının büyüklüğü ile yaşanan korku arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu not ediyor.

3.5. Hayal Kurma Eğilimi

Korku filmlerine verilen tepki üzerinden empati ve duygusal davranış modeli geliştirmeyi amaçlayan bir diğer çalışmada aynı cinsiyetten 95 gence, iki uzun metrajlı korku filminden (*A Nightmare on Elm Street* ve *Boogens*) klipler izletiliyor. Çalışma, hayal kurma pratiği ve/veya hayal kurma eğiliminin, film karakterlerinin duygularını ve eylemlerini hissetme yeteneğini öngördüğünü bulguluyor. Ulaşılan bir diğer sonuç, gezici öge, kurgusal katılım, hümanist düşünce ve cinsiyet ölçeklerinde yüksek puan alan katılımcıların korku filmlerini daha az, empatide düşük puan alan katılımcıların ise daha fazla çekici bulduğunu gösteriyor (Tamborini, Stiff ve Heidel, 1990). Hayal kurma eğilimi, algılanan gerçekçilik ve film keyfi arasındaki ilişkiyi test eden Hall ve Bracken (2011) da lisans öğrencileri üzerinde yürüttükleri araştırmada hayal kurma ile filmin hikayesi içinde kaybolma arasında pozitif yönlü bir ilişkiyi söz ediyor.

3.6. Maruz Kalma Stratejisi

Beri yandan film anlatısı içerisindeki öğelere filmden önce maruz kalmanın izleme deneyimleri üzerine etkili olup olmadığına yönelik ampirik araştırmalar da var. Weiss, Imrich ve Wilson (1993) yaptıkları deneysel çalışmada iki maruz kalma stratejisi üzerinden çocukların korkutucu bir film sahnesine karşı duygusal ve bilişsel tepkileri ölçmeyi amaçlıyor. İki sınıf seviyesinden (anaokulu ve birinciye karşı ikinci ila dördüncü arası) çocuklara, canlı bir solucan gösteriliyor ardından aynı gruba filmde alınan solucanların olduğu korkutucu bir sahne izletiliyor. Sonuçlar, fotoğraflara maruz kalmanın çocukların film bölümünden zevk almalarını artırdığını ve sahneye yönelik korku tepkilerini azalttığını gösteriyor. Ama yine de filme yönelik korku tepkilerinin yalnızca erkek çocuklar arasında azaldığını söylemek gerekiyor. Ek olarak, canlı maruz kalma stratejisi, çocukların solucanlara karşı duygusal tepkilerini ve yargılarını değiştiriyor gibi görünüyor.

3.7. Bitiş Türü Tercih

Don't Tease Me: Effects of Ending Type on Horror Film Enjoyment adlı deneysel çalışma ise korku filmi bitiş türünün izleyicinin aldığı zevk üzerindeki etkisini araştırıyor. Dört korku filmi, geleneksel sonları (kötülüğün/antagonistin yok edildiği sonlar) veya teaser sonları (kötülüğün/antagonistin canlandığı sonlar) olan versiyonlar oluşturmak için manipüle ediliyor. Analiz, izleyici motivasyonlarına dayalı olarak bitiş türü tercihlerindeki farklılıkları araştırıyor. Sonuçlar, özellikle kan ya da heyecan faktörleri tarafından yüksek oranda motive olan izleyicilerin, görünüşte farklı nedenlerle olsa da geleneksel

sonları teaser sonlarından daha olumlu değerlendirdiğini gösteriyor (King ve Hourani, 2007). Bu şu anlama geliyor: Korku filmi seyircisi, klasik anlatıyı modern anlatıya tercih ediyor. Yani film bitiminde katharsise ulaşmak, korku türündeki seyir deneyimlerine verilen tepkiyi etkiliyor.

3.8. Spoiler Etkisi

İncelenen çalışmalarda öne çıkan bir diğer parametre spoiler etkisi. Spoiler, bir eserin konusu veya detayları hakkında bilgi veren, eser okunmadan, dinlenmeden veya izlenmeden önce öğrenilmesi durumunda alıcının eser ile ilgili düşüncelerini veya alacağı hazzı etkileyebilecek açıklama veya ipucu olarak tanımlanıyor. Cantor, Ziemke ve Sparks (1984), bir korku filminde yaşanacak olaylarla ilgili önceden uyarılmanın, deneklerin anlatılan olaylardan korktuklarını ve üzüldüklerini bildirme derecelerini artırdığını ileri sürüyor. Korku filmleri için spoiler'ın etkilerini araştıran bir diğer çalışma ise her katılımcıyı tek bir korku filminden birden fazla sahneye maruz bırakıyor ve spoiler'ı, anlatının farklı aşamalarında hem küçük hem de büyük olay noktaları için manipüle ediyor. Sonuçlar, spoiler'ların eğlence, ulaşım, gerilim, işleme akıcılığı veya tepkime açısından hiçbir ana etkisi olmadığını ama yine de korku filmlerinde heyecan dinamiğini önemseyenlerin, daha küçük olay noktaları hakkında küçük spoiler tarafından üretilen beklentiden zevk alabileceğini gösteriyor (Johnson, Udvardi, Eden ve Rosenbaum, 2020).

3.9. Cinsiyet Değişkeni

Tamborini ve arkadaşları tarafından 1987 yılında yürütülen bir araştırma 155 kişilik (78 erkek, ortalama 21 yaş) örnekleme grubu üzerinde yapılmış. Erkeklerin ve genç katılımcıların heyecan arama ölçeğinde en yüksek puanı aldığı araştırmada, erkekler heyecan ve korkunun yıkıcı doğasını deneyimlemek, kadınlar ise adil bir son yaşamak istediklerini belirtiyor. Heyecan arayışından daha önemli olan ise katılımcıların filmden beklentileri. Eş deyişle filme katılımın en büyük yordayıcısı heyecan arayışından ziyade kadınlar için tatmin edici bir çözüm, erkekler için ise yıkımı görme arzusu olarak açığa çıkıyor. Tamborini ve Stiff (1987) yaş ve cinsiyetin korku filminden alınan zevkte önemli belirleyiciler olduğunu, korku filmlerinin erkekler ve genç izleyiciler tarafından daha çok beğenildiğini iddia ederken, Hoffner ve Levine (2005) imzalı araştırma ise erkek izleyicilerin empatide daha düşük, heyecan arama ve saldırganlık açısından daha yüksek olduğunu, buna paralel olarak da korku ve şiddetten daha fazla zevk aldıklarını bildiriyor. Bireylerin toplumsal cinsiyet rolü ve diğer kişilik özelliklerinin korkuya verilen duygusal tepkiler üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında Mundorf, Weaver ve Zillmann (1989) da teorik beklentilerle tutarlı olarak, cinsiyet hedefinin tahmininde güçlü etkiler gözlemledikleri bilgisini paylaşıyor. 78 erkek ve 66 kadın üniversite öğrencisinde korku filmlerine verilen duygusal tepkiler erkeklerin korku filmlerinden kadınlardan daha fazla keyif aldığını ve onlardan daha az korktuğunu ve kadınlara göre daha fazla sıkıldıklarını gösteriyor. Yazarlara göre, diğer kişilik faktörleri, korkuya verilen tepkileri sınırlı düzeyde etkiliyor.

3.10. Oyun Meselesi

Oyunun birey için motive edici ve zevk veren bir davranış olduğu araştırmalarda yaygın olarak kabul edilmektedir (Bateson ve Martin, 2013; Burghardt, 2005). Çeşitli anlamlara göre oyun ve merak, bireylerin beklentilerinin ihlal edildiği durumlarda ortaya çıkıyor (Jirout ve Klahr, 2012; Loewenstein, 1994). Benzer şekilde, oyuncu durumların “akış” karakteristiğinin sürükleyici ve ödüllendirici deneyimi, bireyin kavraması için ne çok kolay ne de çok zor olan görevlerde ortaya çıkma eğilimi gösteriyor (Bateson ve Martin, 2013; Csikszentmihalyi, 1996). Bu tür fikirler, aynı zamanda, oyunda ve eğlenceli keşif biçimlerinde doğru dozdaki belirsizlik ve sürprizin deneyimsel çekiciliğini vurgulayan bilişsel bilimden yapılan son çalışmalarda da yankılanıyor (Andersen, Kiverstein, Miller ve Roepstorff, 2021; Miller, Kiverstein ve Rietveld, 2020). Söylenmek istenen şey şu: Belirsizlik ya da şaşkınlığın çok az ya da hiç olmadığı durumlar, bir deneyimi sıkıcı ve motive edici hale getirirken, çok fazla belirsizlik ve şaşkınlık onu kaotik, yönetilemez ve tatsız bir role büründürabiliyor. Örneğin, korku filmlerini riskli bir oyun gibi düşünen izleyiciler, yüksek uyarılma yaşıyorlar ama yine de çok fazla uyarılma, genellikle faaliyetten çekilmeye neden oluyor (Sandseter ve Kennair, 2011).

Buradaki temel fikir, korku eğlencesi gibi rekreasyonel korkunun, bireylerin korku ve ilgili olumsuz duygularla düşük maliyetli, risksiz deneyime sahip olabilecekleri bir bağlam sağlamasında yatıyor (Clasen, Kjeldgaard-Christiansen ve Johnson, 2020). Yani korku filmi izleyicileri, filme korku, endişe ve tiksinti gibi olumsuz duygularla gerçek bir tehlike içinde olmadan yanıt veriyorlar. Bakıcısı tarafından şakacı bir şekilde kovalanmaya, şüpheli bir zevkle karşılık veren çocuk gibi, korku filmi izleyicisi de bir tür tehdit simülasyonu ile şakacı bir şekilde meşgul oluyor gibi görünüyor.

3.11. Film Bitti: Peki ya şimdi?

Korku filmi sevmekle pandemi koşullarıyla başa çıkma arasındaki ilişkiyi sorunsallaştıran ve 310 kişilik örneklem grubu üzerinde yürütülen deneysel bir araştırma, korku filmi sevenlerin/izleyenlerin, pandemiye, psikolojik açıdan daha dirençli olduğunu ve ileri düzeyde meraklı bireylerin pandemi sırasında pozitif esneklik yaşadığını not ediyor. Eş deyişle çalışma, ileri düzeyde meraklı olmakla korku filmi izlemeyi sevmek arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiden söz ediyor. Bulgulara göre, korku filmleriyle etkileşime giren kişiler, reel dünyadaki tehlikelere karşı saha savunmacı olabiliyor ve bu potansiyellerini duygu düzenleme becerilerine uygulayabiliyorlar (Scrivner, Johnson, Kjeldgaard-Christiansen ve Clasen, 2021).

Ballon and Leszcz, çalışmalarında *sinematik nevroz* kavramı eşliğinde *The Exorcist* filmine maruz kalan 22 yaşındaki bir kadının vaka analizini paylaşıyor. Sinematik nevroz çalışmada, birey için duygusal ve kültürel olarak önemli olan bir film anlatısına maruz kalmayla şekillenen psikolojik kriz biçimi şeklinde ifade ediliyor. Korku filmlerinin, ayrılık, kayıp, özerklik ve kimlik konularını içeren kaygıların üstesinden gelmeye çalışmada kültürel bir masal olarak görülebileceği fikrine yaslanan yazarlara göre, sinematik nevroz

rozun sonucu, bireyin kişilik yapısının, deneyimledikleri streslerle birlikte nasıl organize edildiğiyle ilgili olarak değişiklik gösteriyor (Ballon ve Leszcz, 2007). Tamborini, Salamonsson ve Bahk (1993) ise empati ve filme maruz kalma boyutlarıyla ilişkili rahatlatıcı davranışlardaki farklılıkları araştırmak için bir deney tasarlıyor. Pozitif veya negatif yüklü bir filmi izlemeden birkaç hafta önce denekler, kurgusal katılım, empatik ilgi ve duygusal bulaşmanın özelliklerini ölçen bir anket dolduruyorlar. İki filmden birine maruz kaldıktan sonra, sıkıntılı bir sürece tepki olarak rahatlatıcı davranışlar kaydediliyor. Regresyon analizleri, kurgusal katılımın ve empatik kaygının rahatlatıcı davranışların önemli yordayıcıları olduğunu gösteriyor. Andersen ve diğerlerinin yaptıkları çalışma ise perili cazibe merkezlerini ziyaret eden dolayısıyla da gönüllü olarak korkutucu deneyimler arayan yaşları 12 ila 57 arasındaki 10 ziyaretçinin kalp atış hızlarını ölçmek için monitör kullanıyor. Çekim sırasında en çok korkulan noktalarda video kaydı yapılıyor ve deneyimlerini rapor etmeleri isteniyor. Elde edilen sonuçlar, keyif almanın korkuyla ters U şeklinde bir ilişkiye sahip olduğunu, korkma deneyiminin büyük ölçekli kalp atış hızı dalgalanmalarının doğrusal bir işlev üstlendiğini, buna karşın katılımcıların aldıkları zevk ile küçük ölçekli kalp atış hızı dalgalanmaları arasında ters U şeklinde bir ilişki olduğunu gösteriyor. Bu sonuçlar, korku ve eğlencenin nasıl bir arada var olabileceğine ışık tutuyor (Andersen, Schjoedt, Price, Rosas, Scrivner ve Clasen, 2020).

2004 yılında yürütülen bir diğer araştırma, korku filmlerinin kalıcı etkilerini araştırmak için, öğrenciler tarafından üç yıllık bir süre boyunca (1997-2000) yazılan 530 makaleyi gözden geçiriyor. Öğrenciler kendi korku tepkilerini ya da başka bir kişide tanık oldukları bir tepkiyi yazabiliyorlar. Hemen hemen tüm öğrenciler (%93) kendi deneyimlerini yazıyor ve ezici çoğunluk (%91) bir haber veya belgeselden ziyade gerçekçi kurgu veya gerçeğe yakın olmayan kurgu içeriğine tepkilerini anlatıyor. *Jaws*, *Poltergeist*, *Blair Cadısı Projesi* ve *Çılgılık* en sık alıntılanan filmler oluyor. İçerik analizinden elde edilen bulgulara göre, makalelerin %46'sı yatma zamanı davranışı üzerinde, %75'i ise uyanık yaşam üzerinde etkileri haber veriyor. Söz konusu etkiler arasında palyaçolar, televizyonlar ve ağaçlar etrafındaki huzursuzluk, kamp yapmaktan ve ormandan kaçınmak ve evde yalnız kalmaktan korkmak var. Bu sonuçlar, izleyici tarafından tanık olunan hikâyenin mantıksız olması durumunda dahi duygusal belleğin kalıcı gücünü kanıtlayabileceğini gösteriyor (Cantor, 2004). Korku filmi izleyen bir ergende akut anksiyete durumunu konu edinen Mathai ise korku filmlerini izledikten sonra 12 yaşındaki bir çocukta psikolojik açıdan ortaya çıkan sıkıntıları rapor ediyor (Mathai, 1983, s. 197-200). Sparks ve Spirek de *A Nightmare On Elm Street* (1984/*Elm Sokağında Kâbus*) filminin bir klibini izleyen insanlarda cilt iletkenliği ile kişinin bildirdiği uyarılma arasında pozitif bir korelasyon buluyor. Psikofizyolojik değişikliklerin mi uyarılmayı belirlediği yoksa bilişsel ve duygusal uyarılmaların mı psikofizyolojik değişiklikleri belirlediği tartışmalı bir argüman olsa da sözü edilen çalışma, uyarılmanın, fizyolojik düzeyde de gerçekleşebildiğini kanıtıyor (Sparks ve Spirek, 1988).

4. Sonuç

Korku filmi izleme nedenlerini/deneyimlerini sorunsallaştıran alanyazına odaklanan bu çalışma, sistematik bir analiz sunmayı amaçladı. Çalışmada, Google Scholar ve PsycInfo veri tabanlarında ‘horror films’ kelimesi taratılarak elde edilen verilerden yararlanıldı. Verilere erişilirken iki dâhil etme kriteri belirlendi: İlk olarak, çalışmanın başlığı ‘horror films’i içeriyordu. İkincisi, çalışmanın İngilizce dilinde ve hakemli dergilerde yayımlanmış olması istendi. Korku türü dışındaki film türlerine maruz kalmayı ölçen çalışmalar ise araştırmadan dışlandı. Mevcut kriterler üzerinden toplam 42 çalışma analize dâhil edildi.

Çalışmada korku filmi izlemeyi neden sevdiğimiz, korkunun neden çekici geldiği, korku filmi tercihi ve bundan alınan zevk ile kişilik tipleri, cinsiyet farklılıkları ve diğer bireysel farklılıklar arasında ilişki olup olmadığı, korku filmi izlerken korku duygumuzun nasıl geliştiği, açığa çıkan bu duyguyla nasıl başa çıktığımız, korku filmi izlemenin psikolojik ve duygusal sonuçlarının neler olduğu ve korku filmine maruz kalmakla ileri derecede meraklı olmak arasında bir ilişkiden söz etmenin mümkün olup olmadığı sorularına yanıt arandı. Elde edilen bulgular, korku filmi izleme nedenleri/deneyimleri ile kaosu kontrol etme, benlik saygısı ve şaşırtıcı çözümler, cinsellik ve ceza konusundaki tutumlar, duygulanım ihtiyacı, hayal kurma eğilimi, maruz kalma stratejisi, bitiş türü tercihi, spoiler etkisi ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koydu. Çeşitli disiplinlerden elde edilen literatüre dayanarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

Korku filmlerini erkekler daha çok tercih ediyor. Çünkü kadınlar tiksintiye karşı daha duyarlılar. Ayrıca daha fazla empati yapıyorlar. Paralel olarak, empatiyle korku filminden alınan zevk arasında negatif bir ilişki göze çarpıyor. Ve bu, korku filmlerinden alınan zevkte cinsiyet farklılığına aracılık edebiliyor. Araştırmalar çoğunlukla çocuk, ergen ve yetişkinler üzerinde yürütülmüş. Bulgulara göre, fiziksel başa çıkma stratejileri küçük çocuklarda daha başarılı iken bu durum yaşla birlikte azalıyor. Zira bireylerin yaşlandıkça korkuyu daha az tercih etme eğiliminde olduğu görülüyor. Beri yandan cinsellik ve ceza konusundaki tutumlar da korku filminden alınan zevk ile ilişkili görünüyor. Filmde yer alan göstergelere seyir deneyiminden önce maruz kalmak, korku tepkilerini azaltsa da filmde alınan zevki artırıyor gibi duruyor. Bununla birlikte hayal kurma eğilimi yüksek bireyler film karakterlerinin duygularını ve eylemlerini hissedebildiği gibi, film anlatısında kaybolma potansiyeli de taşıyor. Duygulanım ihtiyacı yüksek bireyler, daha yüksek düzeyde olumsuz ve ikircikli duygular yaşarken, açığa çıkan kaygı ipuçları, hissettikleri korkuyu tetikliyor. Benlik saygısı yüksek kişiler gizemli sonları, düşük olanlar ise şüphelerinin doğrulanmasını umuyor. Aksi halde filmde alınan zevk düşüyor. Bulgulara göre geleneksele yatkınlık, korku filminden alınan zevki düşürse de film hakkında önceden ipuçları (spoiler) edinen bireyler seyir esnasında daha çok korktuklarını ve zevk aldıklarını bildiriyor. Ama yine de seyirci “oyun içinde oyun” olduğunun farkında! Bunu da belirtmek gerekiyor.

Genel cepheden bakıldığında bulgular, korku filmi izleme psikolojisi üzerine yürütülen ampirik çalışmaların salt başına psikoloji, psikoterapi, iletişim çalışmaları, geliştirme

çalışmaları, klinik psikoloji ve medya çalışmaları değil daha çok bu disiplinler arasında kurulan eklettik bağla, eş deyişle disiplinlerarası bir buluşmayla mümkün olduğunu gösteriyor. Bu çok yönlü çalışmalar, bir tür olarak korku filmleri izleme motivasyonlarına yönelik çıkarımlarıyla sinema bilimine/endüstrisine hacimli bir data bırakıyor. Ama yine de korku film tercihi üzerindeki kültürel etkilerin ve onları destekleyebilecek bireysel farklılıkların anlaşılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesine ihtiyaç duyulduğunu vurgulamak gerek. Gelecekteki araştırmacılar, sözü edilen sorunsala ilişkin alandaki boşluğu doldurabilir; korku filmlerini neden izlediğimiz/sevdiğimiz üzerine kültürel farklılıkları görünürlük kılabilirler araştırmalar yürütebilir. Son olarak, konuyla ilgili sınırlı araştırma göz önüne alındığında bu analiz, mevcut bilgi durumunu özetlemenin ve gelecekteki araştırmalar için yönergeler geliştirmenin bir yolu olarak düşünülebilir.

Kaynakça

- Aker, H. (2021a). Bir konu (korku filmleri), iki soru: “Ne”den korkuyoruz ve bunu “neden” seviyoruz? S. Erdem (Editör). *Medyada Korku Kültürü Üzerine Eleştirel Yaklaşımlar*. Konya: Literatürk Academia, s.33-58’deki makale.
- Aker, H. (Şubat, 2021b). *Pandemi ile başa çıkma stratejisi olarak korku filmleri: sahanın sesleri ve bir öneri*. 4th International Communication in the New World’de sunuldu, Tokyo.
- Andersen, M. M., Kiverstein, J., Miller, M. and Roepstorff, A. (2021). *Play in predictive minds: A cognitive theory of play*. Web: <https://psyarxiv.com/u86qy/> adresinden 10 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- Andersen, M. M., Schjoedt, U., Price, H., Rosas, F. E., Scrivner, C. and Clasen, M. (2020). Playing with fear: A field study in recreational horror. *Psychol Science*, 31(12), 1497-1510.
- Ballon, B. and Leszcz, M. (2007). Horror films: Tales to master terror or shapers of trauma? *American Journal Psychother*, 61, 211-230.
- Bartsch, A., Appel, M. and Storch, D. (2010). Predicting emotions and meta-emotions at the movies: The role of the need for affect in audiences’ experience of horror and drama. *Communication Research*, 37(2), 167-190.
- Bateson, P. and Martin, P. (2013). *Play, playfulness, creativity and innovation*. USA: Cambridge University Press.
- Berlyne, D. E. (1967). “Arousal and reinforcement” in *Nebraska symposium on motivation*. Nebraska: University of Nebraska Press.
- Brymer, E., Feletti, F., Monasterio, E. and Schweitzer, R. (2020). Understanding extreme sports: A psychological perspective. *Frontiers in Psychology*, 10, 1-4.
- Cantor, J. (2004). “I’ll never have a clown in my house”-Why movie horror lives on. *Poetics Today*, 25, 283-304.
- Cantor, J., Ziemke, D. and Sparks G.G. (1984). Effect of forewarning on emotional responses to a horror film. *Journal of Broadcasting*, 28(1), 21-31.

- Carroll, N. (2003). *The philosophy of horror: Or, paradoxes of the heart*. London: Routledge.
- Clark, O. (2014). *Games as a Service*. Florida: CRC Press.
- Clasen, M., Kjeldgaard-Christiansen, J. and Johnson, J. A. (2020). Horror, personality, and threat simulation: A survey on the psychology of scary media. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 14(3), 213-230.
- Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention*. New York: HarperCollins Publishers.
- Freud, S. (1919/1971). *The uncanny* (Transl.: J. Strachey) London: Hogarth.
- Greene, K. and Krmar, M. (2005). Predicting exposure to and liking of media violence: A uses and gratifications approach. *Communication Studies*, 56, 71-93.
- Hall, A. E. and Bracken C. C. (2011). I really liked that movie. *Journal Media Psychology*, 23, 90-99.
- Hoffner, C. A. and Cantor, J. (1991). Factors affecting children's enjoyment of a frightening film sequence. *Communication Monographs*, 58, 41-62.
- Hoffner, C. A. and Levine, K. J. (2005). Enjoyment of mediated fright and violence: A meta-analysis. *Media Psychology*, 7(2), 207-237.
- İnceoğlu, Ç. (2014a). Türkiye'de sinemayı konu alan doktora tezleri üzerine bibliyometrik bir çözümleme. *Galatasaray İletişim Dergisi*, 21(12), 31-50.
- İnceoğlu, Ç. (2014b). Türkiye'de akademik sinema yazınının on yılı (2002-2011): Bibliyometrik bir analiz. *Selçuk İletişim*, 8(3), 182-200.
- Jirout, J. and Klahr, D. (2020). Questions-and some answers- About young children's questions. *Journal of Cognition and Development*, 21(5), 729-753.
- Johnson, B. K., Udvardi, A., Eden, A. and Rosenbaum, J. E. (2020). Spoilers go bump in the night: impacts of minor and major reveals on horror film enjoyment. *Journal of Media Psychology*, 32(1), 14-25.
- Johnston, D. D. (1995). Adolescents' motivations for viewing graphic horror. *Hum. Communication Research*, 21, 522-552.
- Katz, E., Blumler, J. G. and Gurevitch, M. (1973). Uses and gratifications research. *Public Opinion Quarterly*, 37, 509-523.
- Kawin, B. F. (2012). *Horror and the horror film*. London: Anthem Press.
- King, C. M. and Hourani, N. (2007). Don't tease me: Effects of ending type on horror film enjoyment. *Media Psychology*, 9(3), 473-492.
- Knobloch-Westerwick, S. and Keplinger, C. (2006): Mystery appeal: Effects of uncertainty and resolution on the enjoyment of mystery. *Media Psychology*, 8(3), 193-212.
- Koç, Ç. (2020). Radyo, televizyon ve sinema anabilim dalındaki doktora tezleri üzerine bir içerik analizi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(33), 674-700.

- Loewenstein, G. (1994). The psychology of curiosity: A review and reinterpretation. *Psychological Bulletin*, 116(1), 75-98.
- Marriott, J. (2012). *Horror films*. London: Random House.
- Martin, G. N. (2019). (Why) Do you like scary movies? a review of the empirical research on psychological responses to horror films. *Frontiers in Psychology*, 10, Article No. 2298.
- Mathai, J. (1983). An acute anxiety state in an adolescent precipitated by viewing a horror movie. *Journal of Adolescence*, 6, 197-200.
- Menninghaus, W., Wagner, V., Hanich, J., Wassiliwizky, E., Jacobsen, T. and Koelsch, S. (2017). The distancing-embracing model of the enjoyment of negative emotions in art reception. *Behavioral and Brain Sciences*, 40, 1-63.
- Miller, M., Kiverstein, J. and Rietveld, E. (2020). Embodying addiction: A predictive processing account. *Brain and Cognition*, 138, Article No. 105495.
- Mundorf, N., Weaver, J. and Zillmann, D. (1989). Effects of gender roles and self perceptions on affective reactions to horror films. *Sex Roles*, 20, 655-673.
- Neuendorf, K. A. and Sparks, G.G. (1988). Predicting emotional responses to horror films from cue-specific affect. *Communication Q.*, 36, 16-27.
- Oliver, M. B. (1993a). Adolescents' enjoyment of graphic horror: effects of viewers' attitudes and portrayals of victim. *Communication Research*, 20, 30-50.
- Oliver, M. B. (1993b). Exploring the paradox of the enjoyment of sad films. *Hum. Communication Research*, 19, 315-342.
- Özpay, O. (2019). Türk korku sinemasına panoramik bir bakış ve ideolojik izdüşümleri. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 32(12), 551-567.
- Özpay, O. (2020). Türkiye'de korku sineması literatürü üzerine bir değerlendirme. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 18(36), 543-582.
- Palmgreen, P. (1984). Uses and gratifications: a theoretical perspective. *Annals of the International Communication Association*, 8, 20-55.
- Rozin, P., Guillot, L., Fincher, K., Rozin, A. and Tsukayama, E. (2013). Glad to be sad, and other examples of benign masochism, *Judgment and Decision Making*, 8(4), 439-447.
- Sandseter, E. B. H. and Kennair, L. E. O. (2011). Children's risky play from an evolutionary perspective: The anti-phobic effects of thrilling experiences. *Evolutionary Psychology*, 9(2), 257-284.
- Schneider, S. J. (2004). *Horror film and psychoanalysis: Freud's worst nightmare*. UK: Cambridge University Press.
- Scriver, C., Johnson, J. A., Kjeldgaard-Christiansen, J. and Clasen, M. (2021). Pandemic practice: Horror fans and morbidly curious individuals are more psychologically

- resilient during the covid-19 pandemic. *Personality and Individual Differences*, 168, Article No. 110397.
- Sparks, G. G. (1991). The relationship between distress and delight in males' and females' reactions to frightening films. *Human Communication Research*, 17, 625-637.
- Sparks, G. G. (1986). Developmental differences in children's reports of fear induced by the mass media. *Child Study J.*, 16, 55-66.
- Sparks, G. G. and Spirek M. M. (1988). Individual differences in coping with stressful mass media: An activation-arousal view. *Human Communication Research*, 15, 195-216.
- Stone, B. (2016). The sanctification of fear: images of the religious in horror films. *Journal of Religion Film*, 5(2), Article No. 7.
- Tamborini, R. (1991). Responding to horror: determinants of exposure and appeal. J. Bryant, and D. Zillmann (Eds.), *Responding to the Screen: Reception and Reaction Processes* (305-328). Hillsdale, NJ: LEA.
- Tamborini, R., Salomonson K. and Bahk C. (1993). The relationship of empathy to comforting behavior following film exposure. *Communication Research*, 20(5), 723-738.
- Tamborini, R. and Stiff, J. (1987). Predictors of horror film attendance and appeal: An analysis of the audience for frightening films. *Communication Research*, 14, 415-436.
- Tamborini, R., Stiff, J. and Heidel, C. (1990). Reacting to graphic horror: A model of empathy and emotional behavior. *Communication Research*, 17, 616-640.
- Tamborini, R., Stiff, J. and Zillmann, D. (1987). Preference for graphic horror featuring male versus female victimization: personality and past film viewing experiences. *Human Communication Research*, 13, 529-552.
- Weaver, A. J. (2011). A meta-analytical review of selective exposure to and the enjoyment of media violence. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 55, 232-250.
- Weiss, A. J., Imrich, D. J. and Wilson, B. J. (1993). Prior exposure to creatures from a horror film: live versus photographic representations. *Human Communication Research*, 20, 41-66.
- Zillmann, D. (1996). The psychology of suspense in dramatic exposition, in *Suspense: Conceptualizations, theoretical analyses, and empirical explorations*. Eds: P. Vorderer, H. J. Wulff, and M. Friedrichsen, New York: Routledge.
- Zillmann, D., Hay, T. A. and Bryant, J. (1975). The effect of suspense and its resolution on the appreciation of dramatic presentations. *Journal of Research in Personality*, 9, 307-323.
- Zuckerman, M. (1979). Attribution of success and failure revisited, or: The motivational bias is alive and well in attribution theory. *Journal of Research in Personality*, 47, 245-287.